

putea-o califica de-a dreptul temerară, la granița cu aventura. Chiar dacă gradul excelenței în atingerea acestui deziderat de promovare repertorială a avut mici și tolerabile variabile, se poate afirma că lansarea a fost reușită, ceea ce nu-i puțin lucru, meritul principal fiind al întregului ansamblu. Sperăm acum și la intrarea pe orbita culturală a acestor „navete” sonore compuse cu măiestrie, astfel încât să nu rămânem nostalgici, doar cu amintirea spectacolului promoțional, așa cum, de multă vreme, se tot petrece cu muzica românească de ultimă oră.

George BALINT

Ritmuri și armonii la granița visării în concertul Ansamblului „Traiect”

Întâmplător, sau nu, al doilea concert din ziua debutului celei de-a XIV-a ediții a Festivalului Internațional „Meridian” (5 noiembrie 2018) a fost susținut de către **Grupul de Muzică Nouă „Traiect”** dirijat și format de compozitorul **Sorin Lerescu** și s-a axat pe șapte opusuri, dintre care, o *primă audiție absolută* și *cinci prime audiții românești*, unele cu substrat oniric afișat sau implicit, iar altele ca rod al imaginației autorilor. Frumusețea acestora a constat, ca de obicei când e vorba despre arta contemporană, în caracterul lor pluridisciplinar.

Compozitor, muzicolog, pedagog, brazilianul **Harry Crowl** e preocupat în egală măsură de studiul semioticii și al limbilor clasice – dovadă nenumăratele titluri în limba latină ale multora dintre partiturile sale. Una dintre ele este *Canticae et Diverbia (Cântece bisericesti și Dialoguri)* pentru flaut, clarinet, vioară, violoncel și pian (p.a.r.), care a deschis programul ansamblului „Traiect”.

Piesa începe *ex abrupto*, cu un dialog declanșat de salturile intervalice precipitate ale pianului, cărora le răspund celelalte instrumente prin intervenții ritmice punctate, prin linii frânte (la clarinet de pildă), sau prin figurațiile flautului. Fără să fie explicită, atmosfera religioasă izvorăște din cantabilitatea clarinetului și clarinetului-bas, din arpeggierele pianului sau din melopea flautului, dublată de pasaje interiorizate ale viorii. Bazate pe ritmuri politimbrale, caleidoscopice, antagonice ori convergente, uneori de sorginte expresionistă, dialogurile instrumentelor alternează cu porțiuni consonante, ce reînvie atmosfera ușor patinată a cântecelor străvechi, așa cum și le-a imaginat Harry Crowl. Versați în tălmăcirea muzicii noi, excelând în virtuozitate, dar și în înțelegerea a ceea ce trăiește dincolo de semnele grafice ale partiturilor, Alexandru Hanganu (flaut), Răzvan Gachi (clarinet), Geanina Săveanu-Meragiu (vioară), Viorica Nagy (violoncel) și Andrei Podlacha (pian) au menținut unitatea structurală a acestei compoziții aparent eterogene.

Imaginar a fost și *portretul pentru mezzosoprană, saxofon și pian, op. 74* (p.a.r.) – *Portrait imaginaire* – pe versurile poetei canadiene Hélène Dorion. Scris de **Sorin Lerescu** în 2013, și cântat tot atunci, pentru prima oară, la Paris, în „Espace 59 Rivoli”, lucrarea a beneficiat, în concertul din 5

Noiembrie, de glasul stilat, nobil, cu timbru profund și elastic, cu dicție impecabilă și frază elegantă modulată din grav în acut grație unei științe speciale a respirației, al mezzosopranei Claudia Codreanu. Pe fondul melancolic al saxofonului și al acordurilor de nuanță impresionistă ale pianului, Claudia Codreanu își face apariția cu motive șerpuitoare în registrul grav, survolând spațiul sonor către registrul acut, în stilul Mélisandei din opera lui Debussy, pentru a ajunge la o splendidă vorbire cântată, aproape șoptită, ce „atinge suflul lucrurilor / cuprinse în cuvinte”. Sorin Lerescu a reușit să schițeze, în doar câteva minute, portretul psihologic al ființei dornice să trăiască starea bucuriei pure. La surprinderea fragilei emoții au contribuit, cu arta și sensibilitatea lor, Răzvan Gachi (saxofon) și Andrei Podlacha (pian).

Gyration Point 3.21, pentru flaut, clarinet, trombon, vibrafon, pian, vioară și violoncel (p.a.r.), face parte dintr-un ciclu mai amplu gândit de către compozitorul suedez nonconformist **Martin Q. Larsson**. Pentru a-i reda forma circulară, Larsson își înfășoară „punctul giratoriu” în politempii și politimbraliități repetitive, cu formule ritmice sincopate, modificate la fiecare reapariție a motivului inițial, după modelul tehnicii minimaliste promovată de americanii Steve Reich sau Terry Riley. Rezultatul? O muzică vie, colorată, cântată cu antren și virtuozitate de către Alexandru Hanganu, Răzvan Gachi, Cătălin Bucerzan, Georgeta Radu, Andrei Podlacha, Geanina Săveanu-Meragiu, Viorica Nagy.

Compozitorul clujean **Valentin Timaru** a încredințat clarinetului solist clipele sale de introspecție din piesa *Meditații*. La început elegiacă, muzica își croiește drum printre ritmurile de joc popular și multiplele figurații ale clarinetului, ivite spontan, special parcă pentru a-i facilita ieșirea din matcă și eliberarea din copleșitoarea trăire lăuntrică. Sunetul cald, mlădios, dar și impetuos al instrumentului stăpânit de Răzvan Gachi, a fixat în memoria auditivă a publicului rezonanța spirituală a piesei.

Prin lucrarea intitulată *Dreams V*, pentru flaut, clarinet, vioară, violoncel și pian (p.a.r.), compozitoarea italiană **Sonia Bo** ne introduce în zona unei intertextualități încrucișate, așa spune: a tematicii peliculei cu titlu omonim a regizorului japonez Akira Kurosawa, care i-a sugerat ideea de a-și alcătui propria serie de *Vise*, și a tabloului *Lan de grâu cu corbi* de Van Gogh, care l-a inspirat pe Kurosawa în demersul său cinematografic. Urmând îndeaproape structura filmului conceput în *opt episoade*, Sonia Bo își propune să compună, la rândul-i, o suită de *opt Vise*. Interesant mi se pare faptul că

autoarea folosește timbrurile instrumentelor pentru a repicta *Lanul de grâu*, folosit ca fundal de către Kurosawa, respectându-i culorile contrastante, stridente, agresive, de coșamar, asemenea croncănitului corbilor, sau cerului vinețiu prevestitor de moarte (după numai câteva zile de la terminarea tabloului, Van Gogh își va pune capăt zilelor). Dar, Sonia Bo preferă să își încheie *Visul* în sunetele delicate, luminoase ale flautului și viorii, în armonie cu fâșia de galben auriu a *Lanului de grâu*... Tensiunea cromatică a muzicii i-a subjugat pe interpreți astfel încât, împreună ori individual, s-au substituit, la propriu, sentimentelor încercate de pictor, regizor și compozitoare în fața uneia și aceleiași opere de artă.

Una dintre variantele *Poveștii* imaginate de către compozitorul finlandez de origine română **Teodor Nicolau**, este cea scrisă pentru două viori - *Fairy tale for a duo*, op. 13 (p.a.r.). Inițial melodos, quasi romanțat, parcursul viorilor (Geanina Săveanu-Margiu și Raluca Florescu) e întretăiat periodic de secvențe cu indicația *parlando rubato*, de episoade misterioase, dar și de formule ritmice, a căror viteză repetitivă o amintește pe cea folosită de Vivaldi în Concertele pentru vioară/viori și orchestră. Brusc, dinamismul aceasta, de factură preclasică, glisează înspre ritmurile înflăcărâte ale unui joc popular românesc autentic, relevând dorința constantă a compozitorului de a-și recupera, prin creație, „rădăcinile mioritice” - sintagma constituie chiar titlul a două lucrări destinate orchestrei în 2009/2011. Spontane, temperamentale, cu o tehnică virtuoză, dar și foarte flexibilă, cele două interprete și-au preluat reciproc motivele ritmico-melodice, într-o alternare de planuri sonore complementare.

Atrasă de structura heptagonală neregulată a Cetății *Alba Carolina* din Alba Iulia, înconjurată de șapte bastioane amplasate în formă de stea cu șapte colțuri, compozitoarea austriacă de origine română **Dana Cristina Probst** s-a decis să conceapă o muzică pentru ansamblu, care să se muleze pe

specificul arhitectonic al Cetății de secol XVIII. Astfel a luat naștere lucrarea *Alba Carolina* prezentată în *primă audiere absolută* de către Ansamblul „Traiect”. Acordurile masive, fruste ale pianului și ale celorlalte instrumente, sugerând, poate, soliditatea fundației acestei fortificații cu semnificații istorice importante în procesul evolutiv al formării statului român, act înfăptuit la 1 Decembrie 1918, se transformă treptat într-un freamăt de armonii și ritmuri eterogene omogenizate însă de timbrul percutant al trombonului. Intervenția ulterioară a violoncelului face saltul de la freamătul ritmico-timbral la instaurarea consonanței ce domină partea a doua a lucrării. Marcată de unisonuri transparente, reverberații de gonguri și vibrafon, de sunetele cristaline ale pianului, această liniște consonantă e tulburată doar sporadic de ritmuri sincopate și crescendo-uri năvalnice, aidoma unor „jerbe” sonore. Muzica parcurge „șapte segmente” a căror traiectorie tinde „*către un vârf, către un colț al stelei, din registrul grav-mediu spre acut*”, cu agogică și intensități variabile. E ca și când s-ar face trecerea prin cele patru Porți, ca tot atâtea Arcuri de triumf ale Cetății. Atmosfera cathartică instaurată în final pare să consune cu ambianța sacră a ultimei Porți situată la mijloc, între Catedrala Romano-Catolică Sf. Mihail și Catedrala Ortodoxă a Încoronării.

Implicat cu generozitate și tact în actul dirijoral, Sorin Lerescu a imprimat Ansamblului pe care l-a fondat cu 36 de ani în urmă, siguranța, precizia, maleabilitatea, simțul răspunderii și al respectului față de gama stilistică atât de variată a opus-urilor incluse de fiecare dată în programele sale. Concertul a oferit, cu certitudine, publicului care a umplut sala *Auditorium* a Universității Naționale de Muzică, momente de încântare.

Despina PETECEL THEODORU

Compozitoarea Dana Cristina Probst la București

În a doua zi a festivalului MERIDIAN, 6 noiembrie, la Universitatea „Spiru Haret”, am avut prilejul și bucuria de a asista la Conferința *Îmbogățirea culorii timbrale prin folosirea limbii ebraice vechi în câteva lucrări din creația proprie* susținută de un artist de marcă, compozitoarea Dana Cristina Probst, discipola maestrului Anatol Vieru, stabilită de foarte multă vreme la Viena, ale cărei creații sunt interpretate în Austria, România, Germania, Danemarca, Anglia, Italia etc.

Fascinată, interesată și atrasă de latura fonetică a limbii ebraice, autoarea vine să ne prezinte trei lucrări, din multitudinea opus-urilor domniei sale, și anume: *Am Orte des Lichtes* (*La loc de lumină*) pentru pian și bariton (2010) - texte în ebraică și în germane; *Let Your Ears Be Attentive To The Voice...* pentru cinci voci mixte (2015) pe texte din Psalmul 129 (130) în ebraică și engleză și din *Sonette an Orpheus* de Rainer Maria Rilke (în germană); *Voice of Joy* pentru Mezzosoprană și ansamblu (2017), lucrări care pot fi considerate un foarte interesant, inedit și temerar demers în „jocul lingvistic” bazat pe tehnici de compoziție contemporane. Cu o remarcabilă dexteritate compozitoarea Dana Probst jonglează textul în 2-3 limbi străine, menținând traseul dramaturgic pe parcursul întregii lucrări. Autoarea ne dezvăluie că titlurile pieselor le-a conceput prin prisma ascultătorului, „ce primește ascultătorul”, dar și sensul mesajului. Astfel, apelează la limba ebraică pentru culoare, structura ei fiind diferită de alte limbi, intră în contrast cu ele, deoarece, de cele mai dese ori silaba accentuată este la sfârșit, precum și prin prezența multor consoane palatale.

Compozitoarea a oferit ascultătorilor săi parcurgerea creațiilor din perspectiva auditivă, analitică și conceptuală cu foarte multe argumente plauzibile.

Apreciez modul în care compozitoarea Dana Probst a prezentat cele trei lucrări. De obicei și, din păcate, muzica contemporană îndepărtează ascultătorul neavizat din cauza „limbajului complex”, însă modul de prezentare al autoarei, cu certitudine a apropiat publicul către acest gen de muzică, în acest context se înscriu, în special, tinerii din sală.

Luminița GUTANU STOIAN

